HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אומר [א]רואין את העליונות כאילו הן פרודות והתחתונות מעלות את העליונות ר' יהושע אומר [א]אם יש שם מאה פומין יעלו ואם לאו [ב]הפומין אסורין והשולים מותרין ר' יהודה אומר ר' אליעזר אומר אם יש שם מאה פומין יעלו ואם לאו הפומין אסורין והשולים מותרין ר' יהושע אומר אפילו יש שם שלש מאות פומין לא יעלו דרסה בעגול ואינו יודע באיזה עגול דרסה דברי הכל יעלו דברי הכל היינו פלוגתייהו אמר רב פפא הכי קאמר [ג]דרסה בעגול ואינו יודע באיזה מקום עגול דרסה אי לצפונה אי לדרומה דברי הכל יעלו רב אשי אמר [ד]לעולם ספק יום טוב ספק חול הוי דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפילו בדרבנן לא בטיל תניא [ב]אחרים אומרים משום רבי אליעזר ביצה תאכל היא ואמה במאי עסקינן אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה פשיטה דהיא ואמה שריא אלא בתרנגולת העומדת לגדל ביצים היא ואמה אסורה א"ר זירא תאכל אגב אמה היכי דמי [ג]אמר אביי כגון שלקחה סתם נשחטה הובררה דלאכילה עומדת לא נשחטה הובררה דלגדל ביצים עומדת רב מרי אמר גוזמא קתני דתניא [ד]אחרים אומרים משום רבי אליעזר ביצה תאכל היא ואמה ואפרוח וקליפתו מאי קליפתו אילימא קליפה ממש קליפה בת אכילה היא אלא אפרוח בקליפתו עד כאן לא פליגי [ה]רבנן עליה דרבי אליעזר בן יעקב אלא היכא דיצא לאויר העולם אבל היכא דלא יצא לאויר העולם לא פליגי אלא אפרוח וקליפתו גוזמא הכא נמי תאכל היא ואמה גוזמא אתמר [ו]שבת ויום טוב רב אמר [ה]נולדה בזה אסורה בזה ור' יוחנן אמר נולדה בזה מותרת בזה נימא קסבר רב קדושה אחת היא [ז]והאמר רב הלכה כארבעה זקנים ואליבא דרבי אליעזר [ו]דאמר שתי קדושות הן אלא הכא בהכנה דרבה קמיפלגי רב אית ליה הכנה דרבה ורבי יוחנן לית ליה הכנה דרבה כתנאי [ז]נולדה בשבת תאכל ביו"ט ביום טוב תאכל בשבת ר' יהודה אומר משום ר' אליעזר עדיין היא מחלוקת שב"ש אומרים תאכל וב"ה אומרים לא תאכל אושפיזכניה דרב אדא בר אהבה הוו ליה הנך ביצים מיו"ט לשבת אתא לקמיה אמר ליה מאי לאטווינהו האידנא וניכלינהו למחר א"ל מאי דעתיך רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן אפילו ר' יוחנן לא קא שרי אלא לגומעה למחר אבל ביומיה לא והתניא [ח]אחת ביצה שנולדה בשבת ואחת ביצה שנולדה ביו"ט אין מטלטלין אותה לא לכסות בה את הכלי ולא לסמוך בה כרעי המטה אושפיזכניה דרב פפא ואמרי לה ההוא גברא דאתא לקמיה דרב פפא הוו ליה הנך ביצים משבת ליום טוב אתא לקמיה א"ל מהו למכלינהו למחר אמר ליה זיל האידנא ותא למחר [ט]דרב לא מוקי אמורא עליה מיומא טבא לחבריה משום שכרות כי אתא למחר אמר ליה

איכו

רואין אותן כאילו הן פרודות. אם אין כאן מאה פומין של היתר שיהא בהן כדי להעלות פי האיסור באחד ומאה רואין כאילו ליטרות של כל הפומין פרודות מעל הפומין ומעורבות בשל שולים ונמצאו כולם בספק הדמוע ומצטרפות התחתונות להעלות את ליטרא שעל הפה דהואיל ותרומת פירות דרבנן מקילים בהעלאתם: **ור' יהושע אומר אם יש שם מאה פומין.** של היתר לבד פומין של איסור מעלין אותן באחד ומאה ואם לאו הפומין אסורין ואין השולים מועילין לבטל הפומין הואיל ואינן בספק הדמוע: **רבי יהודה אומר.** לא כן נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע אלא כן נחלקו ר' אליעזר אומר כו': **ר' יהושע אומר אפילו יש שם שלש מאות פומין.** וכולן בכלל הספק אין מעלין את היחיד הואיל ופומי הכלי דבר שיש בו מנין הוא לא בטלי ואפילו בדרבנן. אבל דרסה בעגול כו': **הכי קאמר דרסה בתוך העגול.** דעכשיו אינן ניכרות שהרי מדובקות ואינו יודע היכן היא אם בצפונו של עגול או בדרומו הואיל והשתא לאו בת מנין היא ולא מנכרא דברי הכל יעלו ותנא דלעיל ר' יהודה ואליבא דרבי יהושע היא: **רב אשי אמר לעולם.** הא דקתני וספקא אסור ספק יום טוב ספק חול קאמר ודקשיא לך לרב יוסף ולרבי יצחק ספק דרבנן הוא ולקולא הכא אזלינן לחומרא הואיל ויש לו מתירין למחר: **אפילו בדרבנן.** כגון ביצה דגזרת פירות הנושרין היא לא בטלה בתערובתה וכי היכי דבבטולה מחמרינן מהאי טעמא בספקה נמי מחמרינן מהאי טעמא: **ביצה תאכל.** אם נולדה ביום טוב: **פשיטא דהיא ואמה שריא.** כלומר אם בא לומר כבית שמאי לשמעינן ביצה אמה למה לי פשיטא דשריא: **היא ואמה אסורה.** דשמעינן לר' אליעזר דאית ליה מוקצה דתנן בפרק המביא (לקמן דף לד.) ר' אליעזר אומר עומד אדם על המוקצה כו' אלמא הכנה בעי: **אגב אמה.** אם אוכלין את אמה היום תאכל אף היא: **שלקחה סתם.** תרנגולת זו קנאה סתם: **גוזמא קתני.** כאדם שרוצה להחזיק דבריו מדבר יתר[י]. ובעומדת לאכילה קאמר ונחלק על בית הלל האוסרים ואמה לא איצטריכא ליה אלא גזים ואמר מילתא יתירא הכל יאכל גם את האב[כ] גם את האם: **דר' אליעזר בן יעקב.** אוסר אפרוחים שלא נפתחו עיניהם ופליגי רבנן עליה ולקמן[ל] מייתי לה בגמרא: **גוזמא.** אע"פ דלא אפשר גזים ואמר מילתא דטופיינא. גוזמא דבר שנוי שאינו מתקבל: **שבת ויום טוב.** הסמוכין והוא הדין ליום טוב ושבת: **קדושה אחת היא.** הרי הן כיום אחד ארוך: **ארבעה זקנים אליבא דר' אליעזר.** בערובין בפ' בכל מערבין (דף לח:): **דאמר שתי קדושות הן.** ומערב ליום א' למזרח ולשני למערב: **הכנה דרבה.** דאמר[מ] הכנה בידי שמים מתקרא מיום טוב לשבת דסעודת שבת בעיא הזמנה מיום חול מגזרת הכתוב: **עדיין היא מחלוקת.** ב"ש וב"ה בזה כשם שנחלקו לבו ביום: **אושפיזכניה.** בעל הבית: **מיו"ט לשבת.** היום נולדו והיה רוצה לאכלן למחר בשבת: **לאטווינהו.** לצלותן האידנא. מי אסירי בטלטול בו ביום או לא: **מאי דעתיך.** דפשיטא לך דלמחר מיהא שרו משום דקיימא לן רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן מיהו בטלטול האידנא אסירי דאפילו ר' יוחנן לא שרי לצלותה היום אלא לגומעה למחר אם היה יו"ט קודם לשבת אבל ביומיה לא ואפילו בטלטול: **והתניא.** סייעתא: **דרב לא מוקי אמורא עלויה.** לא היה מעמיד מתורגמן לפניו לדרוש דרשה לרבים: **מיומא טבא לחבריה.** כלומר מעשה היום יום טוב דהיינו לאחר סעודה עד מחר: **משום שכרות.** דרב אורויי היה מורי בדרשה שלו כדאמרינן בכריתות[נ] ושכור אסור להורות דכתיב יין ושכר אל תשת (ויקרא י) וכתיב להורות את בני ישראל (שם):

איכו

נימא קסבר רב קדושה אחת הן. תימה לימא דקסבר שתי קדושות הן אלא הטעם הוי מגו דאתקצאי לבין השמשות[א] דשמא יום שבת הוא אתקצאי לכולי יומא דיום שני וי"ל דלא אמרינן מגו משום יום שהוא לשעבר דדוקא להבא אמרינן הכי כגון בין השמשות דתחילת יום טוב או בין השמשות דשבת שמא שבת הוא ותימה דהא בסוכה (דף י.) אמרינן נויי סוכה אסורין עד מוצאי יום טוב האחרון של חג שהוא יום תשיעי שהוא ספק יום שמיני ועל כרחיך טעמא משום דאתקצאי בין השמשות דשמא יום שמיני הוא והיינו לשעבר וי"ל דמוקצה מחמת מצוה שאני כדמפרש טעמא התם דילמא מתרמיא ליה סעודה ואכיל בגוה והתם אמרינן אפילו לשעבר[ב] אבל הכא מוקצה דמחמת אסור לא אמרינן הכי:

אלא בהכנה דרבה קמפלגי. ותימה דהא אמרינן[ס] כל היכא דמתילדא האידנא מאתמול גמרה לה ואם כן כשחל יום טוב לאחר השבת והביצה נולדה בשבת היא נגמרת ביום שהוא חול ואם כן מאי הכנה איכא וי"ל דמכל מקום כשנולדה בשבת הרי זו הכנה דגם בשעת לידה שייך הכנה[ג] ועוד יש לומר דכיון דאם נולדה ביו"ט הרי זו אסורה אם נאמר כשנולדה בשבת הרי היא מותרת בשביל אותה לידה דשבת אם כן הוי שבת מכין ליום טוב:

רבי יהודה אומר משום ר' אליעזר עדיין היא מחלוקת. ואע"ג דפירשתי לעיל דר' יהודה סבירא ליה דלא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה מ"מ לא קשיא מהכא דהא דידיה והא דרביה:

ותנן

מסורת הש"ס

א) השתא משמע דבטל ולעיל גבי תלתן קאמ' ר"מ כל שדרכו למנות לרשב"ג לצ"ל הא דידיה הא דרביה. תוס' ישנים, ב) [תוס' דמכלתין פ"א ועדיות פ"ב], ג) [תוספ' עדיות פ"ב], ד) [לקמן ו:], ה) [עירובין לח:], ו) שם, ז) [תוספתא פ"א], ח) לעיל ג: שבת מג.., ט) כריתות יג: זבחים יח. [מס' סופרים פי"ח סוף הלכה ד], י) בס"א: מילתא יתירא, כ) ס"א גם את הבן. רש"ל, ל) [דף ו:], מ) [לעיל ב:], נ) [דף יג:], ס) [לעיל ב:],

גליון הש"ס

גמ' אמר אביי כגון שלקחה סתם. עי' חולין דף יד ע"א תוס' ד"ה בהמה לר"י:

מוסף תוספות

א. שבין ראשון לשני. תר"פ. ב. וצריך לעשות מעשה בין השמשות ולאכול בה. תוס' הרא"ש סוכה מו: ד"ה סוכה דלא. ג. לענין אפרוחים, דבעודה במעי אמה אינה ראויה לגדל אפרוח עד שתצא לחוץ, וא"כ איכא הכנה. תר"פ.

מוסף רש"י

שייך לעמוד קודם. **נתערבו וגו' כולן ידלקו.** דלא בטלי כדקתני טעמא שהיה ר' מאיר אומר כל שדרכו לימנות מקדש את המתערב עמו ואין בטל ברוב, שכלאי הכרם בדבר שאין במנין בטלין באחד ומאתים, כדאמר בפסחים באלו עוברין (מח:) מן המאתים (יחזקאל מה) ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור, מיכן לערלה וכלאי הכרם שבטלים במאתים (יבמות פא:). **יעלו באחת ומאתים.** זו היא עליית ערלה וכלאי הכרם, דתרומה עולה באחד ומאה, וכיון שכפל את האיסור, שאיסורו איסור הנאה, כפל את העלייה, הכי תניא לה בספרי גבי מכל חלבו את מקדשו ממנו, דמשתעי בתרומת מעשר שהיא אחד ממאה וקרי לה מקדשו, ומשמע שמקדשו מקדש את המתערבין בו (זבחים עב:). **מקדש.** מאתים או שלש מאות, דלא בטל (יבמות פא:). **וחכמים אומרים אינו מקדש.** אלא בטל (זבחים עב:). **אלא ששה דברים בלבד.** הן שמקדשים את כל המתערבים בהן, מתוך שהן גדולים ודמיהן יקרים וחשובין במינן (שם). **וקלחי כרוב.** לשון קלח בירק שלו (שם). **הראוי לערלה ערלה.** מה שיש באלו מין אילן וראוי לערלה, מקדש את עירובו באיסור ערלה (שם) כגון אגוזים ורימון וחביות, מקדשין את הכשרים משום ערלה (יבמות פא:). **הראוי לכלאי הכרם.** כגון תרלין וכרוב ודלעת (שם). **את שדרכו למנות.** שמיוחד, שנינו. דלא בטל, הלכך חתיכות ועיגולים אע"ג שדרכן לימנות הואיל שדרכן נמי לימכר באומד בטלי (שם). **כל שדרכו למנות.** אפילו לפרקים, שנינו. דלא בטיל (שם). **כל דבר שבמנין.** כל שדרכו לימנות כלל כגון ליטראות של קציעות, שרוב בני אדם אין מוכרים במנין אלא דורסין אותו בעיגול ומוכר כל העיגול יחד, הואיל ופעמים שמונין הליטראות לבד למוכרם במנין (זבחים עג.). **אפילו בדרבנן.** במידי דאיסוריה מדרבנן, כגון תרומת קציעות, לא בטיל הואיל ודרכו לימנות כלל (שם). **ליטרא קציעות.** משקל ליטרא של תאנים יבשות של תרומה שקילעם באוזמל בכלי שסמו מקלוע (שם). **שדרסה על פי עגול.** שם כלי הוא עגול ודורסין בה קציעות ונדבקין זו בזו ונעשין עיגול כעין גבינה. על פי, דוקא נקט שנראית לעינים (זבחים עג.). **ואינו יודע.** איזה פי כלי נאסר וכל התחתונות פשיטא ליה שאין התרומה מעורבת בהן אלא הפומין לבדם בספק האיסור (שם). **ר' מאיר אומר.** ר' מאיר ור' יהודה פליגי בהא אליבא דר"א ור' יהושע (שם). עד כאן שייך לעמוד קודם.

רואין את העליונות כאילו הן פרודות. אע"פ שאין כאן ק' פומין של ק' כלים של היתר לבד האיסור לבטל האיסור, והתחתונות אינן בכלל הספק להצטרף עם העליונות לבטלן, רואין את כל ליטראות התחתונות והעליונות שבכל הכלים כאילו הן פרודות וזו מעורבת בכולן והתחתונות מצטרפות להעלות את העליונות שבכל פום ופום (זבחים עג.). **ואם לאו הפומין אסורין.** שהתחתונות שאינן בכלל הספק אין מעלות הפומין (שם). **אפילו יש שם שלש מאות פומין לא יעלו.** דכל שדרכו לימנות לא בטיל (שם). **ואינו יודע באיזה עגול.** שדרסה במקום השולים שהכלי רחב והרבה ליטראות סדורות לרחבו (שם). **דברי הכל יעלו.** הואיל וליתיה לאיסוריה בעיניה, שנדרס ונדבק באחרות מלמעלה ולמטה ומן הצד, אין כאן דבר שבמנין כלל (שם). **לא מוקי אמורא עלויה.** למידרש בפרקא (זבחים יח. וכריתות יג:). **מיומא טבא לחבריה.** משעה שאכל ושתה ועשה יום טוב עד למחר, דהכי משמע קרא יין ושכר אל תשת בבואכם וגו' וכן בשעה שאתה בא להבדיל ולהורות בין דבר קדושה לדבר חול אל תהי שכרות (זבחים יח.).

עין משפט נר מצוה

כב א ב ג מיי' פי"ד מהלכות תרומות הלכה ו ז:

כג ד מיי' פ"א מהלכות יו"ט הלכה כ ופ"ב הלכה ו טוש"ע א"ח סי' תקי"ג סעיף ג וטוש"ע י"ד סי' קב סעיף א:

כד ה מיי' פ"א שם הלכה יט סמג לאוין סה עה טוש"ע א"ח סי' שכב סעיף ה וסי' תקיג סעיף ה:

כה ו מיי' פ"ח מהלכות עירובין הלכה ח סמג עשין א טוש"ע א"ח סי' תט"ז סעיף ג:

רבינו חננאל

דרסה בעיגול ואינו יודע באיזה עיגול דרסה. אוקמה רב פפה בספק ספיקא, ולפיכך קתני דברי הכל יעלו. **ירושלמי** א"ר בון וצריך להיות בכל עיגול שתי לטרין ועוד קציעות, כדי לבטל כל מקום שהיא אותה ליטרא של תרומה בליטרא ועוד של חולין. **ועוד** אמרו בתלמוד א"י במס' תרומות הא דתני ר' מאיר משום ר' יהושע אפילו היו שם ג' מאות פומין לא תעלה, הדא אמרה פומין עשאום כדרך שדרכו להימנות, הדא מסייעא לר' יוחנן דו אמר תניין אינון הדא מסייעא למ"ד דברי ר' מאיר כל הדברים מקדשין, מסייע למ"ד דלעת אפילו אחת ממאה אוסר. **ובא רב אשי** ופירק פירוק אחר, לעולם ספק יו"ט ספק חול היא מתניתא דא, ודקאמרת אמאי ספיקא אסורה, הא קיי"ל כל ספיקא דרבנן לקולא, משום דהוי דבר שמחר ומחרתים הוא עצמו מותר, וכל כי האי גוונא אפילו בדרבנן לא בטיל. **והא** דתניא ביצה תאכל היא ואמה ואפרוח וקליפתו, גוזמא, כלומר אינן דברים נכונים דקליפה לאו בת אכילה היא. ודברי הכל אפרוח בקליפתו קודם שיצא לאויר העולם אסור. גוזמא הוא לשון הבאי כדגרסינן אמר שמואל בשלשה מקומות דברו חכמים לשון הבאי ואילו הן גפן ותפוח ופרוכת וכול'. אמר ר' אמי... דבר(י)[ה] תורה לשון הבאי ערים גדולות ובצורות בשמים. יו"ט הסמוך [לשבת] בין מלפניה בין מלאחריה, קיי"ל כרב דאמר נולדה בשבת אסורה ביו"ט, וכן נולדה ביו"ט אסורה בשבת. ואקשינן לימא קסבר רב קדושה אחת, והאמר רב הלכה כד' זקנים הללו, והן רשב"ג ור' ישמעאל בר' יוחנן בן ברוקה ור' אלעזר בן שמוע ור' יוסי בר' יהודה אליבא דר' אליעזר דאמר ב' קדושות הן, ומפורש בפרק בכל מערבין. **ופרקינן** לעולם קסבר רב ב' קדושות הן, והכא סבר לה (כרבא) [כרבה] דאמר והיה ביום הששי והכינו, חול מכין לשבת וליו"ט, ואין יו"ט מכין לשבת, ולא שבת ליו"ט. ור' יהודה משום ר' אליעזר מוקים להו לב"ה כרב דאוסר. ואע"ג דר' יוחנן הוא בר פלוגתיה דרב, הא רב אדא בר אהבה ורב פפא עבדו כרב.